

# BÖLÜM 16

## ÖZGÜL ÖĞRENME BOZUKLUĞUNUN EV VE OKUL ORTAMINA ETKİLERİ

**Emre ÖZDEMİR**

Uzman Klinik Psikolog Kocaeli Büyükşehir Belediyesi

Özgül öğrenme bozukluğu (ÖÖB) dinleme, okuma, konuşma, yazma, akıl yürütme ve matematik ile ilgili becerileri edinmede ve kullanmada güçlükler yaşanan bir bozukluktur (1). Bu nedenle çocuklarda bu bozukluğun fark edilmesi ve tanınması genellikle okuma, yazma ve matematik ile ilgili temel becerilerin edinildiği ilkökul çağında olmaktadır (2,3). Ortaya çıkan bozuklukla birlikte ÖÖB olan çocukların akademik başarı dışında akranlarından farklı olarak kendilerini etkileyen sorunlar bulunmaktadır. Çocuğun bu sorunları belirgin şekilde okulda görünürken, kısa süre sonra kelimenin tam anlamıyla bir “aile meselesi” haline gelir. ÖÖB’nin daha çok akademik alanda çocuğu olumsuz etkilediği bir gerçektir ancak bunun dışında psikososyal alanda da etkileri büyüktür (4). Bu bölümde anne babalara ve öğretmenlere özgül öğrenme bozukluğunun ev ve okul ortamında olası etkileri anlatılacak ve yaşanan zorluklar karşısında neler yapabileceğine dair öneriler sunulacaktır.

Öğretmenler ÖÖB’nin tespitinde ve gerekli tedbirlerin alınmasında çok önemli bir rol üstlenmektedir. ÖÖB olan çocuklarla sınıfta özel olarak ilgilenmek hayli zor ve özveri isteyen bir çalışmadır. Geçici olmayan bu durumun çözümü için kaçınılmaz yol öğrenme bozukluğunu etkileyen tüm bu sistemi anlamaktan, aslında bozukluğa bütüncül bakabilmekten geçmektedir. Genellikle öğretmenler akademik anlamda daha başarılı olmaları için çabalarlar ancak akademi başarı dışında bu çocukları çok etkileyen başka durumlar bulunmakta olup okul ortamında bu durumları gözlemlemek ve fark etmek son derece mühimdir. Bunu başarabilen pek çok öğretmen, bu çocukların farklılığını kavrayarak, onları olduğu gibi kabul ederek ve güçlüklerinin üstesinden gelmeye yüreklendirerek, çocukların ilerideki akademik başarısını ve özgüvenini olumlu yönde etkileyecektir. Bu bölüm içeriği akademik başarı stratejilerinden değil, çocukları etkileyen duygusal sorunlar ve çözüm yollarından oluşmaktadır. Psikososyal konular ve ÖÖB etkileşimi karmaşıktır ve her zaman açıkça fark edilemeyebilir. Ancak gerçek şu ki; ÖÖB duygusal sıkıntıya neden olabilir, mevcut endişeleri artırabilir veya şiddetlendirebilir. Duygusal sorunlar, bir çocuktaki ÖÖB’yi maskeleyebilir veya şiddetlendirebilir. Tam tersine, duygusal anlamda dayanıklılık, ÖÖB olan çocukların performansını artırabilir. Bu bölümde öğretmenlere salt akademik başarısızlıkla mücadele dışında, bu çocukların farklı yaralarını aktarmak ve olası çözüm yollarının altını çizmek hedeflenmektedir.

Alanda çalışan uzmanlar olarak yaşadığınız zorluğu anlıyor ve mücadelenizi takdir ediyoruz. Ebeveynlik, en iyi koşullarda bile, sayısız sorumluluktan meydana gelmektedir. Buna ek olarak özel ihtiyaçları olan bir çocuğa sahip olmanın getirdiği ekstra kaygı ve endişeyi düşündüğümüzde, siz anne babaların yaşadıkları, gerçek anlamda zorlayıcı olabilmektedir. Bu bölüm ve içeriği aracılığıyla tüm bu

bozukluğunu yönetmesi için ihtiyaç duyduğu araçları sağlayabilir.

Bir araç olabilmesi açısından sizlere bu bölümde, çocukların evde ve okulda yaşayabilecekleri olası etkiler ve çözüm yolları aktarılmıştır. Bu bölümün öğrenme bozukluğu teşhisi konmuş çocuklarınıza bakım verirken nelere dikkat etmeniz gerektiği konusunda siz ailelere ve öğrencilerle çalışırken nasıl etkili bir eğitmen olunacağını anlamanızda siz öğretmenlere yardımcı olacağını umuyoruz.

## KAYNAKLAR

1. National Joint Committee on Learning Disabilities. Learning disabilities: Issues on definition. *Asha* 1991; 33 (5): 18–20.
2. Köroğlu E. Amerikan Psikiyatri Birliği. Ruhsal bozuklukların tanısı ve sayımsal elkitabı (DSM-V). 5. Baskı. Ankara: Hekimler Yayın Birliği 2014
3. Cortiella C, Horowitz SH. The State of Learning Disabilities: Facts, Trends and Emerging Issues (Third Edition). National Center for Learning Disabilities: New York 2004
4. Kayar O. Özgül Öğrenme Güçlüğü Eşliğinde Psiko-eğitsel Müdahaleler. In: Toros F, Güler Aksu G, editors. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ile İlgili Her Şey. Ankara: Akademisyen Kitabevi 2020; p. 265–326.
5. Kearney PM, Griffin T. Between joy and sorrow: Being a parent of a child with developmental disability. *J Adv Nurs* 2001; 34:582–92.
6. Maxwell V, Barr O. With the benefit of hindsight: A mother's reflections on raising a child with Down Syndrome. *J Learn Disabil* 2003;7:51–64.
7. Heiman T. Parents of children with disabilities: Resilience, coping, and future expectations. *J Dev Phys Disabil* 2002; 14: 159–71.
8. Grant et al. Supporting families over the life course: mapping temporality. *Journal of Intellectual Disability Research* 2003; 47: 4–5
9. Bodovski K, Youn M. Love, discipline, and elementary school achievement: the role of family emotional climate. *Social Science Research* 2010; 39: 585
10. Halawah I. The effect of motivation, family environment, and student characteristics on academic achievement. *Journal of Instructional Psychology* 2006; 33(2): 91–99
11. Elagoz F. Ö. Ebeveyn-Çocuk Etkileşim Terapisi. In: Çocuklar için Kısa Süreli Oyun Terapisi. Editörler: Öktem F, Kocatepe U. Nobel Akademik Yayıncılık 2019; 223 – 246.
12. Al-Yagon M, Mikulincer M. Socioemotional and academic adjustment among children with learning disorders: The mediational role of attachment-based factors. *The Journal of Special Education* 2004; 38(2): 111–123.
13. Taşkın EO. Ruhsal Hastalıklarda damgalama ve ayrımcılık. Stigma ruhsal hastalıklara yönelik tutumlar ve damgalama. İzmir: Meta Basım ve Matbaacılık 2007; 17–30
14. Goffman E. Stigma: notes on the management of spoiled identity. New York: Simon and Schuster 1963; 3
15. Ditchman N, Kosyluk K, Lee EJ, Jones N. How Stigma Affects the Lives of People with Intellectual Disabilities: An Overview In: Intellectual disability and stigma. Editors Scior K, Werner S. UK: Palgrave Macmillan; 2016
16. Ali A, Hassiotis A, Strydom A, King M. Self stigma in people with intellectual disabilities and courtesy stigma in family carers: a systematic review. *Res Dev Disabil*. 2012; 33(6): 2122 – 2124
17. Riddick B. An Examination of the Relationship Between Labelling and Stigmatisation with Special Reference to Dyslexia, Disability & Society 2000; 15 (4): 653–667
18. Gibson S, Kendall L. Stories from school: Dyslexia and learners' voices on factors impacting on achievement. *Support for Learning* 2010; 25(4): 187–193.
19. Pelkey L. Learning disabilities and life stories, in; LD bubble. Eds. Rodis P, Garrod A, Boscardin M. Boston, MA: Allyn and Bacon 2010; pp. 17–28
20. Karadağ G, Mermer G. Engelliliğin psikososyal, kültürel boyutu ve etik, in Halk Sağlığı Hemşireliği Uygulamaları ve Etik. Editör Öncel S.. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri 2020. p.72–9.
21. McMaster K, Donovan L A, Macintyre PD. The effects of being diagnosed with a learning disability on children's self-esteem. *Child Study Journal* 2002; 32(2): 101–108.

22. Zhao J, Zhang B. Effects of concealable stigma for learning disabilities. *Social behavior and personality: An International Journal* 2008; 36(9): 1179-1188.
23. Roffman A. Guiding teens with learning disabilities. Editor S. J. Podhurst. New York, NY: The Princeton review 2007
24. Gaseesai N, Cha J. Development in instructional model of preschool children's language for communication based on contemporary education. *European Journal of Social Sciences* 2012; 27(3): 391-399.
25. Colwell J, O'Conner T. Understanding nurturing practices comparison of the use of strategies likely to enhance self-esteem in nurture groups and normal classrooms. *British Journal of Special Education* 2013; 30(3): 119-124.
26. Abraham C, Gregory N, Wolf L, Pemberton R. Self-esteem, stigma and community participation amongst people with learning difficulties living in the community. *Journal of Community and Applied Social Psychology* 2002; 12(1): 430-443
27. Coordinated Campaign for Learning Disabilities and can be found on the LD. [http://www.ldonline.org/article/tips\\_for\\_developing\\_healthy\\_self-esteem\\_in\\_your\\_child](http://www.ldonline.org/article/tips_for_developing_healthy_self-esteem_in_your_child). Erişim tarihi: 14 Nisan, 2021
28. Baumeister AL, Storch EA, Geffken GR. Peer victimization in children with learning disabilities. *Child and Adolescent Social Work Journal* 2008; 25 (1): 11-23.
29. Birol Z, Aksoy Zor E. Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme bozukluğu tanılı öğrencileriyle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2018; 38 (3): 887-918.
30. Valas H. Students with learning disabilities and low-achieving students: Peer acceptance, loneliness, self-esteem, and depression. *Social Psychology of Education* 1999; 3 (3): 173-192.
31. Margalit M, Tur Kaspas H, Most T. Reciprocal nominations, reciprocal rejections and loneliness among students with learning disorders. *An International Journal of Experimental Educational Psychology* 1999; 19 (1): 79-90.
32. Beane AL. The bully free classroom over 100 tips and strategies for teachers, Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing 2005.
33. Stassen Berger K. Update on bullying at school: science forgotten? *Developmental Review* 2007; 27(1): 90-126.
34. MacArthur J, Gaffney M. Bullied and teased or just another kid?: The social experiences of students with disabilities at school. Wellington: New Zealand Council for Educational Research 2007
35. Connors C, Stalker K. Children's experiences of disability: Pointers to a social model of childhood disability. *Disability & Society* 2007; 22: 19-33
36. Saravanabhavan S, Saravanabhavan R. Knowledge of learning disability among pre-and in-service teachers in India. *International Journal of Special Education* 2010; 25(3): 132-138.
37. Wadlington EM, Wadlington PL, Rupp DE. Teachers with dyslexia and dyscalculia: Effects on life. *Academic Exchange Quarterly* 2010; 10: 110-123.
38. Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri. <https://acikders.ankara.edu.tr/>. Erişim tarihi: 12 Mayıs, 2021
39. Manitoba Education and Advanced Learning Cataloguing in Publication Data. Addressing the Needs of Students with Learning Disabilities. [https://www.edu.gov.mb.ca/k12/docs/support/learn\\_disabilities/index.html](https://www.edu.gov.mb.ca/k12/docs/support/learn_disabilities/index.html). Erişim tarihi: 24 Nisan, 2021
40. Alberta Learning. "Self-Advocacy". Unlocking Potential: Key Components of Programming for Students with Learning Disabilities. Edmonton, Alberta: Alberta Learning, 2002. <https://archive.education.alberta.ca>. Erişim tarihi: 3 Mayıs, 2021
41. Saskatchewan Learning. Teaching Students with Reading Difficulties and Disabilities: A Guide for Educators. Regina, Saskatchewan: Saskatchewan Learning, 2004.
42. Ross S.W., Horner R.H. Bully prevention in positive behavior support. *Journal of applied behavior analysis* 2009; 42(4): 747-759
43. Poole LN. The influence of siblings on the development of social skills in children who are deaf or hard of hearing. Master of Science, Washington University School of Medicine, Washington 2009

44. Kavale KA, Forness SR. Social skill deficits and learning disabilities: A meta-analysis. *Journal Of Learning Disabilities* 1996; 29(3): 226-237.
45. Bergen A. Self-efficacy, special education students, and achievement: Shifting the lens. *Rivier Academic Journal* 2013; 9(2): 1-9.
46. Duncan, D, Matson JL, Bamburg JW, Cherry KE, Buckley T. The relationship of self-injurious behavior and aggression to social skills in persons with severe and profound. *Research In Developmental Disabilities* 1989; 20(6): 441-448.
47. Gresham FM. Social skills and learning disabilities as a type III error: Rejoinder to Conte and Andrews. *Journal of Learning Disabilities* 2013; 26(3): 154-158.
48. Kavale KA, Forness SR. Social skill deficits and learning disabilities: A meta-analysis. *Journal of Learning Disabilities* 2009; 29(3): 226-237
49. Cutrona CE, Cole V, Colangelo N, Assouline SG, Russell DW. Perceived parental social support and academic achievement: An attachment theory perspective. *Journal of Personality and Social Psychology* 1994; 66(2): 369-378
50. Vaughan S, Elbaum B, Boardman AG. The Social Functioning of Students With Learning Disabilities: Implications for Inclusion. *Exceptionality* 2005; 9: 47-65.
51. Wight M, Chapparo C, Social Competence and Learning Difficulties: Teacher Perceptions. *Australian Occupational Therapy Journal* 2008; 55: 256-265.
52. Pierangelo R., George Giuliani G. *Teaching Students With Autism Spectrum Disorders: A Step-by-Step Guide for Educators*, Corwin Press, 2008.
53. Integra. *A Handbook on Learning Disabilities*. Toronto 2009.
54. Bryan T, Burstein K, Ergul C, The social-emotional side of learning disabilities: A science-based presentation of the state of the art. *Learning Disability Quarterly* 2004; 27: 45-51.
55. Terras MM, Thompson LC, Minnis H. Dyslexia and psycho-social functioning: An exploratory study of the role of self-esteem and understanding. *Dyslexia*, 2009; 15: 304-27.
56. Fontana D. *Psychology for teachers (psychology for professional groups)*. London: Palgrave Macmillan 1995
57. Supporting the Emotional Needs of Kids With Learning Disabilities, Child Mind Institute. <https://childmind.org/article/supporting-the-emotional-needs-of-kids-with-disabilities/> Erişim tarihi: 7 Mart, 2021
58. Tips for Recognizing Learning Disorders in the Classroom, Child Mind Institute. <https://childmind.org/article/recognizing-learning-disorders-in-the-classroom/>. Erişim tarihi: 15 Mart, 2021